

NASLOUCHAT A RESPEKTOVAT PŘÁNÍ RODIČEK? KDY ANO, KDY NE?

Bc. Miloslava Kameníková

Gynekologicko-porodnická klinika FN Brno

Individualitu rodičky je nutno respektovat, ale při akceptování jejích přání existuje určitá hranice – nesmí to být na úkor zdraví ženy a novorozence. V prevenci mnoha nedorozumění může významnou roli sehrát znalost práv pacientů. Část rodiček už si je svých práv vědoma, ale pravdou je, že při pokročilých bolestech je často ze strany nás zdravotníků „převálcována“. Vylepšit navyklou formu komunikace vyžaduje především změnu v myšlení se schopností naslouchat druhému. Cílem naší pomoci musí být příjemná vzpomínka rodičky i jejího doprovodu na porod.

Klíčová slova: individualita rodičky, komunikace, respekt, porodní plán, práva a přání rodičky.

LISTEN AND RESPECT WISHES OF CHILDBEARING WOMAN? WHEN, IF SO, WHEN, IF NOT?

A childbearing woman individuality is necessary to respect, but in respecting her wishes a border exist - it must not be at the expense of hers or new-born's health. For prevention of many mistakes knowledge of patient's rights may play important role. Part of childbearing women is already aware of their rights, but the true remains, that in advanced labour pain is majority of them „overridden“ by us – a medical staff.

Especially a change in thinking is required to improve used template of communication with the ability of listening to others. The aim of our help is a pleasant memory of childbearing woman and her company to labour.

Key words: childbearing woman individuality, communication, respect, labour schedule, rights and wishes of childbearing woman.

Jak plyne čas a mění se doba, mění se i česká rodička. Konečně se už ozývá a je ji slyšet, je informovaná, chce být u porodu aktivní a chce si svůj porod v tom pravém smyslu slova užít. Do paměti se jí zaznamená vše, i po 20 letech si vzpomene kdo, co a jak řekl, udělal, jak se tvářil... A nám zdravotníkům by nemělo být jedno, jak bude na porod vzpomínat. Co rodičky chtějí? Víme to?

Je důležité naslouchat a respektovat přání rodiček. Jejich představy o vlastním porodu lze realizovat v široké míře. To však již záleží na lidském faktoru a na nabídce služeb jednotlivých porodních sálů, které se od sebe liší.

Jak to, že jsme najednou překvapeni, že rozhodně dobrovolnou volbou rodičky není jít родit do porodnice? Důvodem je naprosto nedostatečná komunikace s rodičkou a také to, že „klasická“ medicína jaksí selhává. Z medicínského hlediska je poskytována kvalitní péče, ale sociálním aspektům porodu se zvláštní pozornost nevěnovala. Nebývalo, aby za kritérium kvality byla považována spokojenost rodičky.

Jak to bývalo nebo někde stále ještě je?

Zdravotník byl rodičce nadřazen a ona sehrávala pasivní roli. Bylo nemyslitelné odmítnout před porodem klyzma, oholení nebo nějaký výkon, kterých se spousta prováděla rutinně. Porodní asistentka nepřišla k rodičce s tím, že by jí podala ruku, představila se jí, přivítala ji a řekla jí, že to bude právě ona, kdo se o ni bude starat. Nebývalo pravidlem, že by se zjišťovalo, je-li rodička unavená a nevyspaná, protože poslední dvě noci špatně spala a tuto celou noc už rodí. Podobné to bylo s jídlem a pitím. Doba posledního příjmu stravy a tekutin se zjišťovala pouze před operativním zákrokem s anestezií. Tak se stávalo, že rodička byla dehydratovaná, naposledy jedla před 24 hodinami. Bohužel se to na některých pracovištích rutinně dodržuje ještě dnes. Cíleně se nezjišťovalo proč a z čeho má rodička tak

velký strach. Úzkost v souvislosti s nedostatkem informací též nebyla zjišťována.

Zvláštní aktivita se po rodičce nevyžadovala, plnila příkazy zdravotníků. Pokud ne, byla označována za problematickou, nespokojenou, neukázněnou, hysterickou.

Volba polohy u porodu se neumožňovala (v některých porodnicích ani dnes ne).

Z průzkumu společnosti Aperio vyplynula velká nespokojenost žen. V novinách se objevily články typu „Ženy žádají vlídnost“. Byla vydána kniha Průvodce porodnicemi České republiky a podle mého názoru by měla být na každém porodním sále a pro personál sloužit jako povinná četba.

Vybrala jsem pár výpovědí rodiček, které určitě mají emotivní podbarvení, ale na situaci to nic nemění. Je to na prostý propadák profesionálního chování.

- Porod byl brán stylem – vydržely to jiné, vydrž také.
- I když jsem se moc snažila, bylo mi nadáváno, že netlačím a že mi personál musí pomáhat.
- Při odmítnutí klystýru mi lékař řekl, ať si sbalím věci a odjedu родit jinam.
- Vadil mi přístup porodní asistentky, která mi prováděla klystýr právě v době, kdy jsem měla silné bolesti. Její řeči o tom, že staré babičky to vydrží také, byly pro mě ponižující.
- Při holení a klystýru byly čtyři sestry v živém hovoru.
- Byla jsem hospitalizována. Když jsem začala родit, zavolala jsem manželovi, ale sestra mi vynadala, co jsem si to dovolila.
- Porodní asistentka a lékařka se ke mně chovaly velice nepříjemně a neprofesionálně. Porod trval dlouho, zažila jsem celkem čtyři směny personálu a vždy záleželo na tom, jaký kdo měl přístup – od vřelého po nepřijemný.
- Co je to za injekci – dostalo se mi odpovědi, že to mě nemusí zajímat.

- Přála bych si větší informovanost během porodu.
- Nikdo se mě na nic neptal a zákrok byl se samozřejmostí proveden.
- V přítomnosti manžela se ke mně personál choval lépe.
- Přístup porodních asistentek zcela postrádal lidskost, natož ohleduplnost. Měly nevhodné poznámky.
- Porodnice na webových stránkách nabízela, ale porodní asistentka mi nenabídla nic.
- Nebylo mi umožněno změnit polohu.
- Nikdo se nezabýval osobním přáním a plány matky. Na své dotazy jsem se dozvěděla, že se to tak tady dělá vždycky. Všechny tak rodily, proč ne vy?
- Personál byl příjemný, ale neústupný ve své pozici, vše muselo být v jeho režii.
- Po porodu jsem byla vyčerpaná souborem s nervozitou, spěchem a alibizmem zdravotníků. Bylo by dobré přestat vnímat porod jako lékařský zákrok.

Přibývá rodičů, kteří si před porodem vypracovávají svůj porodní plán. Zahrnuje jejich individuální požadavky týkající se porodního děje. Bohužel v našich porodnicích porodní asistentky a lékaři nejednou reagují na tyto plány negativně. Je možné v tom vidět útok na naši odbornost, nelíbí se nám, že by nás měl poučovat laik a pacient. Jenže toto je zdravá, řádně na porod připravená žena, většinou nerodí poprvé, není pacient a vlastně ani laik. Vidím to tak, že ženy se špatnou zkušeností se chtějí svým plánem jakoby pojistit dopředu.

Někdy nás zaskočí požadavky, kdy rodička získala zmatečné informace a nemůže se v nich dobře orientovat. A až se nad porodními plány vztekáme jak chceme, je to vlastně písemnou formou předložená prosba o to, abychom nezapomínali na práva pacientů. Oni prosí o:

- ohleduplnou odbornou péči
- znát jméno lékaře a osob podílejících se na léčebných aktivitách
- právo na soukromí, ohledy na stud
- informace o zdravotním stavu, o rizicích
- odmítnutí léčby (v rozsahu, který povoluje zákon)
- schválení přítomnosti dalších osob
- ochranu informací.

Jako porodní asistentka vidím přínos těchto plánů v jejich konkrétnosti a v tom, že se mohu blíže seznámit s osobností rodičky. Nemusím též rodičku zatěžovat zjišťováním spousty informací v době, kdy už má třeba silné porodní bolesti a nemá moc chuti odpovídat na četné dotazy personálu.

Pro personál mohou být tyto porodní plány určitým stimulem k zamyšlení a ke zkvalitnění jejich práce. Je zajímavé si v nich číst a někdy jsme nuceni se tzv. „chytit za nos“. Co my už nevnímáme a nebereme jako problém, může rodička vnímat úplně odlišně.

Kdy říci ano a kdy ne na přání rodičky je velice individuální a záleží to na situaci a na průběhu konkrétního porodu.

Zásadní roli zde hraje:

- komunikace s personálem porodního sálu
- informace, které rodička získala v předporodních kurzech a během porodu
- představa o porodu, kterou si rodička „vysnila“.

A proto bychom se měli ptát a zajímat se o to, co rodičky chtějí nebo nechtějí. Vyjit z porodu živí – nestačí! To to platí pro obě strany, pro mě zdravotníka to může třeba znamenat, že tentokrát na mě rodička tu stížnost nenapiše, a pro rodičku to bude přinejlepším možná znamenat, že nic děsnějšího než tento porod ještě nezažila. Obě dvě strany to tedy „přežily“, nic víc.

Proto přáním rodiček by se mělo naslouchat, měli bychom se snažit je respektovat a mělo by to být reálné na všech porodních sálech. Smutné je, pokud zůstane jen u přání rodiček a části „osvíceného personálu“.

V posledních letech jsou na odborných konferencích a seminářích diskutována témata jako práva rodičky u porodu, respektování rodiček a jejich přání. Jsem přesvědčena, že se „blýská na lepší časy“.

Literatura

1. Labusová E, Frydrychová A. Průvodce porodnicemi České republiky. Aperio, Společnost pro zdravé rodičovství Praha 2002, I. vydání.